

PERMANENTNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA SREDNJIH ŠKOLA

U Zavodu za unapređivanje stručnog obrazovanja SRH postavljeno je permanentno usavršavanje nastavnika u prvi plan, pa se zato i prišlo razradi permanentnog usavršavanja nastavnika stranih jezika.

Na tom usavršavanju radi se već nekoliko godina, ali je tek 1972. razrađen detaljan dugoročni plan i program na osnovi kojeg je razrađen i projekt.

Svrha je ovog članka da se prikažu organizacija i suradnja u okviru projekta koji je postavljen na osnovi iskustava i zapažanja u dosadašnjem radu. Da bismo dali što bolji pregled, opisali smo:

- I. ciljeve i zadatke permanentnog usavršavanja nastavnika
- II. organizaciju permanentnog usavršavanja nastavnika i
- III. dali analizu postignutih rezultata.

I. Činjenica je da se suvremeni pristup nastavi stranih jezika može provesti samo onda ako imamo nastavnike koji su snalažljivi, fleksibilni, dobri planeri i organizatori te osposobljeni za primjenu suvremene tehnologije.

S obzirom na potrebe za takvim nastavnicima postavljeni su i ciljevi permanentnog usavršavanja, kojemu je svrha da upozna nastavnike sa svim novinama na području primijenjene lingvistike i psiholingvistike, sociolingvistike, kinezike i dr., kako bi se postigla racionalizacija nastavnog procesa i efikasnije ostvarivanje zadataka koji proizlaze iz plana i programa nastave stranih jezika u srednjim školama.

Ciljevi permanentnog usavršavanja jasno su zacrtani i odnose se na mijenjanje stavova nastavnika:

- prema učeniku
- prema udžbeniku
- te na postavljanje koncepcije nastave stranih jezika na znanstvenoj osnovi.

1. Promjena stava prema učeniku zasniva se na postavljanju da učenik u suvremenoj nastavi nije više samo pasivni promatrač i slušalac, već aktivan suradnik i sudionik nastavnog procesa, a kako se njegov duh sve više razvija, on je i kritički promatrač našega rada.

2. Promjena pristupa udžbeniku obuhvaća dvije osnovne komponente, da, naime:

- udžbenik nije jedini izvor znanja i
- da se udžbenik ne smije poistovjećivati s programom.

Udžbenik nije jedino nastavno sredstvo, već služi nastavniku kao osnovni izvor informacija, na kojemu se prema interesima učenika nadgrađuje godišnji plan rada za pojedine razrede.

Nastavnik odabire one sadržaje iz udžbenika koji su aktualni te odgovaraju dobi i znanju učenika. Tako odabrane sadržaje nastavnik proširuje

dodatnim materijalima, koje odabire u dogovoru s učenicima, kao što su npr. televizijske i radio-emisije, novinski članci, likovni i ostali vizuelni materijali, literarni tekstovi itd.

Udžbenik je, prema tome, za učenika pomoćno sredstvo koje mu služi za rad kod kuće, te se njime služi za ponavljanje i utvrđivanje sadržaja s kojima je radio u nastavi.

U ovom kontekstu često dolazi do nesporazuma jer se poistovjećuje godišnji plan rada s udžbenikom, pa se događa da je cilj zamijenio sredstvo kojim je trebalo da se cilj ostvari.

Često, naime, nastavnici potpuno krivo misle da treba u jednoj godini obraditi sve tekstove i lekcije iz udžbenika a da pritom ne vode brigu o svim ostalim činionicima, koji i te kako utječu na planiranje.

3. Znanstvenu osnovu nastava stranih jezika dobila je od primijenjene psiholingvistike, koja polazi od postavke da je učenje mentalni proces i da svi oblici učenja imaju zajedničku karakteristiku, tj. da u izvjesnoj fazi postaju navikom, pa učenje uopće, kao i učenje stranih jezika, predstavlja integraciju svih ljudskih sposobnosti.

Na toj osnovi razrađeno je i pet načela učenja koja su ugrađena u *integrirani pristup nastavi stranih jezika*. To su:

načelo totaliteta — angažirana je čitava ličnost učenika, sa svim njegovim osjetilima, koje treba podjednako aktivirati.

globalnosti — pretpostavlja percipiranje cjelina sa zahtjevom da se uvijek obrađuju smislaone cjeline

motivacije — pozitivne i negativne

razvoja jezika — pretpostavlja stalnu nadgradnju i integraciju s već stečenim znanjem

reorganizacije — učenje je prekidani proces, ali u kontinuitetu, jer se asimilacijom restrukturira i ponovno tvori jedna cjelina.

Kako su ciljevi i zadaci permanentnog usavršavanja čvrsto postavljeni, prešlo se na daljnju razradu projekta.

II. Da bismo ostvarili ciljeve na način kako smo ih prije izložili, započeli smo rad na projektu permanentnog usavršavanja nastavnika u šk. g. 1972—73. Uz televizijske i radio-emisije stručni aktivisti dobivali su i popratne materijale koje je trebalo na sastancima aktiva obraditi i prodiskutirati.

Budući da je ova akcija bila u eksperimentalnoj fazi i nije bila dovoljno široka, započeli smo u šk. g. 1973—74. preispitivanjem sadržaja televizijskih emisija i pristupa projektu u cjelini.

Postavili smo čvrstu organizaciju rada na usavršavanju unutar stručno-pedagoških praktikuma u Zagrebu, Osijeku, Opatiji i u Splitu.

Obavjestili smo sve direktore škola i rukovodioce stručno-pedagoških praktikuma o programu permanentnog usavršavanja te zacrtali sadržaje rada i vremenski fiksirali sastanke.

Pošto su nastavnici individualno ili u skupini u okviru školskog aktiva za strane jezike gledali televizijsku emisiju, sastaju se u stručnom aktivu grada da na osnovi razrađenih materijala prodiskutiraju emisiju i one probleme koji su u njoj postavljeni.

Ubrzo se pokazalo da je odaziv nastavnika veći nego što se očekivalo pa su aktivnosti proširene i na sekcije stranih jezika HFD-a u svim većim gradovima SR Hrvatske, a pridružili su se i nastavnici osnovnih škola.

Svaka televizijska emisija razrađuje se timski, a zasebna skupina priprema popratni materijal koji služi za diskusiju.

Osim proširenih sadržaja na osnovi emisija popratni materijal sadržava i odgovore na pitanja koja su nastavnici postavljali u toku razgovora, a na koja se nije moglo radi kratkoće vremena, odgovoriti, mada su od općeg interesa.

Na sastancima koji se uvijek održavaju na istom mjestu, istog dana i u isto vrijeme, nastavnici dobivaju i sve ostale obavijesti u vezi s novim udžbenicima, dodatnim radnim materijalima, seminarima, stručnom literaturom itd.

III. U prvom polugodištu šk. g. 1973—74. održana su 4 sastanka stručnih aktiva nastavnika stranih jezika, na kojima se okupilo preko 1.000 nastavnika. Taj je broj još veći jer su održavani i sastanci unutar školskih aktiva, a proširenim sastancima pridružili su se i nastavnici osnovnih škola.

Iza nas su četiri mjeseca intenzivnog rada, kojim smo zadovoljni jer smo sigurno potakli nastavnike na razmišljanje, na preispitivanje vlastitih rezultata i na izmjenjivanje iskustava sa sustručnjacima.

Postigli smo još jedno, što jasnije govori od bilo kakvih brojaka i anketa, a to je da nam nastavnici pišu, traže savjete, pomoć, postavljaju pitanja, govore o svojim problemima. Na taj način uspostavljen je fantastičan kontakt s praksom na terenu, pa još i više, jer se ti kontakti ne svode samo na traženje savjeta i pomoći. Nastavnici pišu i onda kad s nama žele podijeliti svoje zadovoljstvo zbog postignutih rezultata i kad su sretni jer mogu nekome govoriti i o svojim uspjesima.

Mislimo da je baš taj moment neobično važan jer kreativni nastavnici vrlo često nemaju dovoljno razumijevanja u svojoj sredini, pa ih motivacija koja dolazi od organizatora permanentnog usavršavanja i te kako stimulira.

Nažalost, moramo ipak reći da u ovom permanentnom usavršavanju još uvijek nisu obuhvaćeni svi nastavnici, da je velik broj onih koji su izvan svih aktivnosti i koji nisu shvatili da biti izvan događaja i vremena znači polako stagnirati i prelaziti u šablonu.

Ne možemo sa sigurnošću utvrditi koji su razlozi takvih pojava, ali pretpostavljamo da postoje sredine koje još nisu uočile važnost suradnje i ujednačavanja pristupa nastavi stranih jezika.

No vjerujemo da ćemo u drugom polugodištu 1973—74. okupiti i one nastavnike koji dosad nisu sudjelovali u stručnim aktivima, jer smo uspostavili čvršću vezu sa školama i direktorima. Njih smo obavještavali o svim akcijama i oni nam pružaju punu pomoć.

Anketa koju smo izradili i uputili svim školama bit će dobar pokazatelj rezultata našeg rada, a dat će i dovoljno podataka da se bolje planira i organizira rad u budućnosti, kad će se na I ciklus usavršavanja nastavnika nadovezati i II ciklus, koji je društvena obveza i dio svakodnevnog rada. Bez ovog pak ne možemo zamisliti suvremenog nastavnika koji želi raditi ukorak s vremenom i s dostignućima koja nam vrijeme nosi.